

potem, ko se je vsako steblo perja očistilo ali omulilo, naj se naredijo snopi, da se denejo namakat.

Pri namakanji je treba gledati na kraj, kjer se imajo močiti, in na to, kakošne da so konoplje. Zlasti se pa tudi mora paziti na to, da se, kadar se snopi delajo, samo enako dolge in enako zrele stebila skup zvežejo; tudi naj se debele stebila od tankih ločijo; če ne, bojo tanke zadosti razmočene, debelejše pa premalo, in tako bodo tudi zrele poprej gotove, med tem ko nezrele zaostanejo.

Če hočeš imeti lepe preje ali konopnine, moraš sosebno na to dvoje gledati: da ne poruješ vseh konopelj h kratu, ampak moške posebi in ženske posebi, in da storiš natanko, kar smo zastran namakanja povedali.

Na dalje vedi, da, če so konoplje še zelene, se hitrejšje razmočijo, ko če so že dobro zrele in rumene; daljše stebila se umočijo prej, ko kratke; tako se tudi konoplje, ki so se, poruvane, že delj časa sušile, veliko bolj počasi namakajo, kakor tiste, ki se komaj pobrane, brž v vodo denejo. Sicer pa, naj se, ako ni družih silnih del, dalje ko sred oktobra (do sv. Terezije) namakanje ne odlaga, in to zavoljo deževja in mrzlobe, ki potem nastopi. Sicer je pa tudi zato potrebno, da se denejo poprej močiti, ker se morajo po močenji na solncu sušiti, v poznih mescih pa nima solnce več dovolj moči, in bi postalo lakno (niti) slabo.

Koliko časa naj ostanejo konoplje v vodi? Skušnja uči to-le: Kadar se dá lub, kakor je steblo dolgo, lahko sleči in se sredica ali stržen razpušča, takrat je čas, vzeti konoplje iz vode. Če jih poprej izvlečeš, se ti lub še preveč drži in se le težko lušči, ter če hočeš tanko (fino) lakno imeti, moraš jih djati še enkrat močiti; če jih pa prepozno iz vode vzameš, si zgubil četrti ali šesti del pridelka, in boš imel več štope, ko dobrega prediva. Da se toraj prepričaš, kako z razmakanjem gré, potegni vsako toliko kako steblo iz vode, in glej, ali je že, kakoršno mora biti ali ne.

Kar se tiče vode, je najboljša tista, ki ima kakih 12—15 stopinj gorkote (po Reaum. gorkomeru), in je toraj skorej mlačna. Najslabša je tekoča voda; zakaj, dasiravno se v njej konoplje najbolj ubelijo, postanejo pa ojstreje in bolj trde, in se dá, kar je lesastega, težko odločiti. Med stoječimi vodami so najboljše glenaste in take, v katerih so rastline razpuščene, to je, goste, tolste vode, ali pa take, ki imajo solí v sebi, in ki jim pravijo trde, sirove.

V trdi, sirovi vodi je najboljše namakati konoplje, kadar hočeš imeti konopnino za v farbo, ker se je farba potem rajše prime in drži; toliko težje je pa tako konopnino do dobrega ubeliti.

Močišče imej daleč od hiše, in glej, da ti ne pije živina iz njega; kajti voda, kjer se konoplje močijo, škoduje živini.

Kadar so konoplje, kakor se tiče, razmočene, izvleci jih iz vode in oplahni jih dobro dobro v bolj čisti vodi, ko je mogoče. Potem deni jih sušiti in loti se čiščenja. V Valsassini na Laškem luščijo kmetje vsako steblo posebej pozimi, ko imajo čas; delo, se vé da, je bolj počasno, pa se splača, ker je predivo lepše.

Na dalje se konoplje sicer na več načinov (viž) obravnavajo, najboljše pa bo menda, ako se stare navade držimo, po kateri se najpopred tolčejo, potem s tarlicami tarejo, poslednjič na grebenu mikajo ali drzajo, kakor lan.

„Umni Gospodar.“

O goveji kugi.

Na Hrvaškem še ni konec goveje kuge. Kr. dvorna kancelarija je iz Dunaja gosp. prof. dr. Röll-a, ravna-

telja ondašnje živinozdravilske šole, poslala v Slavonijo in Hrvatio, da preišče stan te bolezni, in gospod profesor je pisal kranjski c. k. deželni vladi 22. julija, da v Jakšiču požeške županije je dal pobiti, kolikor je še bilo bolnih goved, — da v Torčecu, križevške županije, še zmirom boleha živina za kugo in da ni še kmali pričakovati, da popolnoma neha, — da v Dužici siškega kotara je še pri 9 gospodarjih kuga, kar so tri tedne skrivali, in da je mogoče, da je odtod se zanesla tudi še v druge kraje. Zato so živinski sejmi še prepovedani v vsi križevški, požeški in zagrebski županii.

Iz tega vsak pameten človek lahko posname, da kranjska meja proti Hrvaškemu še zmirom mora zaprta biti, da se nam iznova pošast ne pritepe v našo deželo. Žalibog! da pri vsem tem so vendar nekteri naših gospodarjev tako brez vse vesti, da na Hrvaškem skrivé kupujejo živino in jo po kontrabantu vlačijo k nam. Tako je unidan nekoliko kmetov v Adlešiču črnomeljskega kantona na sejmu karlovškem kupilo goved. Sami so krivi, ako jih zdaj po pravici zadene ostra kazen.

Natoroznanske stvari.

Nekaj o vidri.

Znano je, da žabe živé v vodi in na suhem; imenujejo se zato dvoživke ali zemljovodnice. Tudi vidra živi tako, namreč v vodi, na suhem pa le počiva in spi; vendar se pa ne prišteva dvoživkam, temveč kunam, ker jim je zarad svoje podobe, in kakor so ji zobje ustvarjeni, najbolj podobna. Vendar jo pa plavne kožice med prsti na vseh štirih nogah tolikanj od kun ločijo, da bi smela lastno mesto v natoropisji imeti; tako jo tudi naravoslovci najnovjših časov popisujejo.

Znano je do sedaj skoraj dvanajstero plemen vider; posebno veliko jih je v Ameriki, ki so našim manj ali bolj podobne. Vse plemena nam dajó prelepo kožuho-vino; sveti se, da ne kmali ktera druga tako, pa je tudi kaj mehka; zavoljo tega jo zeló cenijo, pa tudi drago plačujejo. Ta kožuhovina je tudi od poletih vjetih živali enako dobra, kakor od onih vider, ktere o zimskem času ujemó. To je drugače pri kunah in drugih živalih, ki jih lovimo zavoljo kožuhovine, kajti poletih ima njihova koža rejo in slabejo dlako. Pri vidrah je koža morebiti zato vedno enaka, ker živé po hladnih krajih, po vodah.

Vidre, kakoršne so pri nas, so dolge po tri do štiri čevlje. Telo njihovo je okroglasto, kakor tudi glava, ki ima majhne v kožuhu skrite ušesa. Rep je kratek, tako tudi noge; med prsti imajo plavne kožice, kakor je bilo že pred omenjeno. Flake so svitle in rujave, spodaj bolj sivkaste; kocine so kaj goste in tanke. Pri mlajših živalih je dlaka bolj temna, na koncu repa skoraj črna.

Vidra živi po rekah, jezerih in ribnikih, zlasti ondi, kjer je veliko rib. Iz rek ti zahaja tudi rada v potoke in druge manje vodice, ako čuti, da bode imela bogat lov; posebno pozimi hodi rada v take vode, ki ne zamrznejo. Pravo svoje stanišče si kaj lepo pripravi; skoplje si pri vodi pod zemljo precej prostorno jamo, iz ktere luknja v vodo drži, tako da, kadar se ji zljubi, v vodo šine, pa zopet nazaj v jamo, ki je navadno vedno suha, ker je više od vode napravljena. Te luknje je težko najti, v nji je tedaj vidra brez skrbi. Tu spi podnevi, ponoči ti pa gré lovit ribe, žabe in rake; to je edina njena hrana. Na lovu je vidra kaj ročna ter ribnikom in tistim, ki ribštva imajo, veliko škodo dela. Ni treba dolgo, pa imaš prazen ribnik, ako se ti je kaka vidra med ribe naselila; najlepše in najboljše ribe ti

O Belinu,

bogu starih slovenskih Karnov in Norencev
in njegovih simbolih: bokalu, čaši, kotlu, kostkah
in kavalkih.

Spisal Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Ker v Akvileji nahajamo sostanovnike slovenske *) in keltske, tedaj tudi spomenike keltskemu Belenu in pa slovenskemu Belinu posvečene. Poglejmo si jih.

I.

1. Belino augusto sacrum, voto suscepto pro Aulo Aquilio Caji filio promptina (tribu) Valente Quatuorviro juredicundo, Phoebus libertus votum solvit libens merito.

2. Belino, Sextus Caesernius Faustus, Sevir votum solvit libens merito.

3. Belino sacrum, Lucius Vectonius Lucii Libertus Secundus Sevir. ¹⁾

II.

1. Beleno augusto sacrum, Lucius Cornelius Lucii filius Velina (tribu) Secundinus (domo) Aquileja Evocatus Augusti nostri, quod in urbe Roma donum vovit, Aquilejam perlatum libens posuit. Locus datus decreto Decuriorum.

2. Beleno, Mansuetius Verus Laurens Lavinias et Vibiana Jantulla votum solverunt. ²⁾

Ako bi Belinus in Belenus edno isto božanstvo bilo, čemu ta razlika v pisavi? Kdo more trditi, da v enem mestu vlada različno narečje? To ne more biti tudi zmota pisavčeva, ker obe imeni Belinus in Belenus večkrat, prvešnje celó na drugem kraju — na Korotanskem, nahajamo. Tudi so Aedili čuli nad očitnimi spomeniki, da so bili napisi po redu in resnični. Keltski Belen se zmirom nahaja v obliki: Belen, Belenus, nikdar pa ni: Belinus. V domovini Keltov v Galii, v današnjem Auvergnu, stoji napis: „Fonti Beleno“, kjer je bil posebno česčen bog toplic ³⁾, kar že Caesar ⁴⁾ trdi, pisaje, da je keltski Apollo se posebno častil kot bog, kateri bolezní odganja. Druidi se velijo: „Beleni sacratum genus“ ⁵⁾ „Beleni aedituus“ itd., — sami dokazi, da je keltska oblika bila Belen, **) ne pa Belin. Po Liviji se ni čez 10.000 Keltov v okolici akvilejski naselilo, ti so bili skoro porimčeni; al domače stanovnike Karne in Norence še nahajamo v tretjem stoletju po Kristu, kakor Herodian piše, da so Maksiminovi vojaki akvilejskega Belina ^{***)} močno častili. On ga imenuje „ἐπιχώριος θεός“, domače božanstvo.

Belin ga imenujejo (prebivajoči v Akvileji) tamkaj, in močno ga častijo, češ da je „Apollo.“ Kakošno drugo božanstvo bodo vojaki na pomoč klicali, kakor božanstva boja? — in bog boja je tudi bil slovanski

bode polovila; posebno ji diše postrvi, zato si časih rada poišče take vode, kjer jih čuti, ter ne mara nič, če mora tudi dalječ za postrvi iti. Hoja njena pa ni nič kaj hitra, saj žival ni podobna za to; gredé zeló se opoteka. Vse drugače urna je v vodi; tú potaplja se in plava ko riba, in to se vé, da z odprtimi očmi. Le redko pride na vrh, da sope; ako misli, da je nevarnost blizo, ti pomolí samo nos iz vode. Kaj premetena je in lovcem veliko kljubuje, predno je ujemó ali ustrlé. Vendar si pa človek vse prizadeva, da jo dobí, nekaj zavoljo kožuha, nekaj pa za to, ker pri kuharjih, natoropisju vkljub, veljá za ribo; mislijo namreč, da se po vidri le ribja kri pretaka, ker le ribe vživa. — Spomladi ima vidra navadno po troje mladičev, za ktere napravi posebno luknjo, ker v domači bi jim bilo pretesno. Stara jih dojí dolgo in z živežem preskrbuje, kajti precej morajo že odrasli biti, da sami jamejo ribe loviti. Še le na jesen se ločijo mladiči ter začno živeti na svojo roko. — Da si je vidra, zlasti ako je že stara, precej huda žival ter rada popada, mlada se dá vendar rada ukrotiti.

Peščenikar.

Kaj je poštno povzetje, in kako se opravlja.

Poduk vsem, ki imajo s pošto opraviti.

Večkrat beremo v kakem naročilnem povabilu, da bodo naročniki naročnino po poštnem povzetju plačevali. To je pa mnogokrat krivo, da nekteri naročnino opusté, ne vedši, kako se bode plačevalo, ali se pa prevelikih stroškov bojé. Vsem tem sledeče vrstice v razjasnilo in poduk.

Poštno povzetje (Postnachname), ktero je še le od 1. junija 1860 v navadi, ni družega, ko da pošiljavec za tisto reč, ktero po pošti komú pošlje, pri oddajni poštni (Aufgabspost) zaznamovani znesek iz poštné denarnice prejme, ktere pa mora prejemnik pri izročevavni poštni (Abgabsort) takrat plačati, ko mu poslano reč dobí. Lahko se tako pošilja pismo in vsako drugo vožno blago (Frachtstück), toda to, kar naenkrat pošlje, ne sme biti čez 100 gold. vredno. Zato pa ni treba nič več plačevati, kakor razun navadne poštnine še nekoliko zaklada (Provision) za povzetje. Do 3 gold. prejemščine se plača 5 kr. zaklada, od 3 do 10 gold. za vsaki goldinar ali del goldinarja 1 krajc. in pol, od 10 do 50 gold. zopet za vsaki goldinar ali del goldinarja 1 kr., od 50 do 100 gold. prejemščine pa za vsaki goldinar ali del goldinarja pol krajcarja. Deli krajcarja se vselej s celim krajcarjem plačajo. Pošiljavec pa mora, ako hoče po pošti tako kaj poslati, prejemščino dobro od celega zneska ločiti, in prvo na zavitku in vožnem listu (Frachtbrief) s številkami in črkami zaznamovati.

Da res ni več plačati, ako si po tej poti kaj naročiš, damo častitim bravcem le en izgled. Ako si pri knjigarju na Dunaji (40 milj deleč, kjer to pišem) naročiš knjigo za 3 gold. 15 kr., plačaš za pismo 15 kr. Potem pa, kadar knjigo dobiš, razun navadne poštnine (47 kr.), vso prejemščino in še zaklada 6 kr., — tedaj vsega skupaj 3 gold. 83 kr.

Ako pa knjige ne dobiš po tej poti, moraš pa še, kadar denar za knjigo pošlješ, od denarja 23 kr. plačati, tedaj vsega 4 gold. 17 kr. Tedaj ti je knjiga ceneja, ako jo po poštnem povzetju dobiš.

Toda kdor nima denarja v žepu, naj si nikar tako ničesa ne naročuje, ker v 14 dneh mora na pošti plačati, če ne, se pa naročena stvar nazaj pošlje. Pošiljavec mora pa tudi v 6 tednih njemu poslani denar iz denarnice vzeti, sicer se pa mora drugam obrniti.

Vidi se, da je prekornostna naprava za vsakega.

Govekar.

*) Sloveni pomenja to, kar Vendi, Vindi: die Redenden. Znamenito je, da na norenskih kamnih nahajamo skoro vse imena genetične razun imena Sloven. Vind, Vindo, Vindona večkrat, Spor, Spora enkrat, Serbius enkrat, na neki v Sisku izkopani obročki (Armband) pa: Hervoe; dalje žensko ime: Antia.

¹⁾ Gruter 36. 13. 36. 14. 1066. 8. ²⁾ Gruter 36. 15.

³⁾ Gruter 37. 3. ⁴⁾ Caesar 6, 17. ⁵⁾ Ausonii Prof. IV.

**) Pri britanskih Keltih se le samo najde oblika Beli, nikdar pa ne Belin ali Belen (Diefenbach „Origin. europ.“ str. 259.

***) Znamenito je, da Herodian ima v accusativu: Bélin-Bélin. Hotel je gotovo nominativno obliko ohraniti vrstnikom svojim in potomkom, da zvedó, kako se je ime akvilejskega božanstva glasilo.